

Doc. dr. Mirsad ARNAUTALIĆ
Medžlis islamske zajednice Orašje
E-mail: arnautalic.m@gmail.com

1.04 Stručni rad/Professional article

UDK/UDC: 94(497.6 Orašje)"18/20" (047)

DOI: <https://doi.org/10.52259/historijskipogledi.2023.6.9.432>

**Izveštaj sa Naučno-stručne konferencije
“ISLAMSKA KULTURA I TRADICIJA U ORAŠJU OD
SREDINE 19. STOLJEĆA DO DANAS”, Medžlis islamske
zajednice Orašje, Institut za društvena i religijska istraživanja
Tuzla, Muftijstvo tuzlansko, Orašje, 7. 12. 2022. godine**

**Conference Report from the Scientific and Professional Conference
“ISLAMIC CULTURE AND TRADITION IN ORASJE FROM THE
MIDDLE OF THE 19TH CENTURY TO THE PRESENT”, Majlis of the
Islamic Community of Orašje, Institute for Social and Religious Research
Tuzla, Muftijstvo Tuzla, Orasje, 7/12/2022.**

U organizaciji Medžlisa islamske zajednice Orašje i Instituta za društvena i religijska istraživanja iz Tuzle, a pod pokroviteljstvom Muftijstva tuzlanskog, održana je jednodnevna naučno-stručna konferencija pod nazivom *Islamska kultura i tradicija u Orašju od sredine 19. stoljeća do danas*. Povod održavanja ove naučno-stručne konferencije je obilježavanje jubileja, stotinu i šezdeset godina od doseljavanja, i naseljavanja muslimana na područje Orašja, tadašnje Donje Azizije, a koji su protjerani iz Kneževine Srbije 1862/63. godine.

Program Konferencije obuhvatio je znanstveno razmatranje i valoriziranje identitetske, kulturne i duhovne artikulacije muslimana, Bošnjaka, u Orašju. U tematsko-strukturalnom pogledu podnosioci referata na Konferenciji su bili renomirani i kredibilni istraživači iz područja društveno-humanističkih znanosti (historičari, orijentalisti, teolozi, pravnici, sociolozi, politolozi i dr), iz Bosne i Hercegovine i njenog okruženja. Tendencija je bila da u svim znanstvenim razmatranjima u fokusu interesovanja bude područje Donje Azizije (Orašja) i njenog stanoništva.

Obzirom da su na naučnom simpozijumu, koji je bio internacionalnog karaktera, održanom prije deset godina, tačnije 2012. godine,¹ studiozno

¹ Vidi: Urednik Mirsad Arnautalić, Zbornik radova sa naučnog simpozijuma 7-8.9.2012. godine, *150 godina od protjerivanja muslimana iz Kneževine Srbije*, Orašje 2013, 7.

istražene i obrađene teme do perioda protjerivanja i doseljavanja muslimana iz Kneževine Srbije u Donju Aziziju, tematsko težište ove konferencije bilo je usmjereno kao egzistencijalno-kulturnoj retrospektivi života muslimana od dolaska u Donju Aziziju (Orašje) do danas. Programo Konferencije je obuhvatio dvanaest izlaganja, u trajanju po 15 minuta, segmentiranih u tri sesije.

Voditelj Konferencije Emir Šečić pozvao je da se prvi obrati predsjednik Organizacionog odbora doc. dr. Mirsad Arnautalić, koji je poselamio i pozdravio prisutne i iznio osnovna tri razloga održavanja ove konferencije. Prvi razlog jeste

stotinu i šezdeset godina od protjerivanja muslimana iz Kneževine Srbije i dolaska muslimana na ovo područje. Ujedno je to godišnjica i džamije Azizije kao najstarije građevine, a koji je jedini preostali autentični objekat iz tog vremena. Drugi povod održavanja ove Konferencije, jeste stalno opominjanje na prethodne događaje koji su se događali na ovim prostorima, a kako bi mlađe generacije naučile i pamtile nemile događaje sudbine koji su naš narod često koštale ognjišta, imovine,

domovine, ali i samih života. Treći povod Konferencije jeste želja da ova generacija ostavi iza sebe pisani trag koji će biti jedan od osnova za dalja istraživanja, ali koji će i svjedočiti našu postojanost na ovom mjestu, u ovom vremenenu i na ovom svijetu.

Nakon obraćanja doktora Arnautalića, uslijedio je svečani dio dodjele vakufnama za dvanaest vakifa koji su dio svog imetka ugradili u trajno dobro. Vakifi su svoj doprinos dali za uređenje njihove jedine džamije Azizije, odnosno za uređenje harema i ograde oko džamije.

Vakufname je dodijelio Muftija tuzlanski dr. Vahid-ef. Fazlović, zajedno sa predsjednikom Medžlisa islamske zajednice Orašje, odnosno predsjednikom Organizacionog odbora ove Konferencije, doc. dr. Mirsad ef. Arnautalićem. Vakufname su primili sljedeći vakifi: Arnautalić Zulejha u svoje i ime rahmetli supruga Ekrema, Arnautalić dr. Mirsad i Vahida, Sivić hfz. Redžo i Emina,

Mahmutspahić Edin i Nura, Hadžispahić Mustafa, Hadžispahić Nedim, Širbegović Smail, Širebegović Safija, Tukulj Emir, Tukulj Nedžad, Kičin Džulejman, Hanić Esad.

Prilog 2. *Dodjela Vakufnama uoči početka Naučno-stručne konferencije.*

Nakon svečane dodjele vakufnama ispred suorganizatora, Instituta za društvena i religijska istraživanja iz Tuzle, se obratio dr. sc. Ševko Sulejmanović.

“Prošlo je 160 godina kako su Bošnjaci naselili Donju Aziziju, ili današnje Orašje. Za 160 godina življenja, zajedno sa drugima, u najvećoj mjeri s bosanskim Hrvatima, izgradili su jednu lijepu i pitomu čaršiju, očuvali svoju vjeru, zadržali mnoge autohtone i naslijeđene običaje, ali formirali i svoju specifičnu kulturu i tradiciju. Kako se razvijala ta kultura i šta je u najvećoj mjeri karakterizira, vjerujem da ćemo danas čuti i saznati daleko više, nego što smo to do sada znali,”² naveo je doktor Sulejmanović. Između ostalog dr. Sulejmanović je kazao; “Nadam se da je primjereno, a vjerujem i poučno, u ovoj prilici spomenuti tri reminiscentna fragmenta koja su u uskoj korelaciji s temom današnje Konferencije:...”³ “*Drugo:* U isto vrijeme kada je Sarajevo izgledalo “kao Rajska bašča”, a Užičani u susjednoj Kneževini Srbiji ponosili su se sa svojom čaršijom, o čemu je do danas ostala sačuvana pjesma: ”Oj Užice mali

² Dio održanog Uvodnog obraćanja dr.sc. Šefke Sulejmanovića, direktora Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli, na otvaranju naučno-stručne konferencije u Orašju pod nazivom *Islamska kultura i tradicija u Orašju od sredine 19. stoljeća do danas*, 07.12.2022. godine, hotel Navis, Orašje.

³ Ovdje iznosimo samo drugi fragment, dr. Sulejmanovića, dok sve u cijelosti se može pročitati u cjelokupnom obraćanju sa otvaranja naučno-stručne konferencije koje će biti uvršteno u Zbornik radova.

Carigrade / kroz tebe se proći ne mogaše / od sokaka i od ćepenaka / od zumbula i od karanfila...”, Ali, samo godinu dana kasnije, izvjesni stanovnik Užica, prezimenom Radović pripovijeda da mu je bilo 9 godina kad je Užice zapaljeno 1862. godine, u avgustu ili septembru. Kako kaže, jedne večeri zapaljena je jedna turska kuća, pa prođe dvije tri večeri, pa se zapali druga, pa dvije-tri večeri treća i tako sve treću ili četvrtu noć. *Za tu paljevinu su bili određeni povjerljivi ljudi. (...) jedne večeri ...oni ljudi čušnuše ugarak u najgušće dućane i kuće usred varoši, pa zaždiše.* (G. Šljivo, *Orašje*, 19-20) Dakle, paljevina Užica se nije desila, kao što se ni jedan genocid ne dešava, nego se preko povjerljivih ljudi planira, organizira i sprovodi. Kao ni genocid, ni paljevina Užica nije bio spontani proces, nego projekat.”

Prilog 3. Detalji sa Naučno-stručne konferencije.

U posljednjem dijelu uvoda prisutnima se obratio i svečano otvorio konferenciju, Muftija tuzlanski dr. Vahid-ef. Fazlović, a koji je između ostalog naglasio i istakao da je ovaj naučni skup važan za sve Bošnjake i da se s njega šalje vrijedna poruka za sve ljude. Muftija Fazlović je prisutnima prenio selame i čestitku na organizaciji Konferencije reisul-uleme dr. Husein-ef. Kavazovića.

„Povijest je platno na kojem ispisujemo ono što se događalo. Kada govorimo o Bošnjacima u Orašju danas, ne možemo, a da se ne sjetimo iznimno teškog vremena progona, etničkog čišćenja, kojima su bili izloženi Bošnjaci. Za svakoga od nas su to teške teme, a naročito su tegobne za ljude koji žive u Orašju. Nužno je da se oni sjetе svojih očeva, djedova, predaka, da svi saosjećamo s njima ali istovremeno, a takva je ljudska sudbina, i da budemo ponosni,“ kazao

je muftija Fazlović.⁴ Kultura i tradicija jednog naroda jesu njegov etos. U Orašju su islamska kultura i civilizacija živi.

Muftija Fazlović u nastavku svog obraćanja je dalje istakao: „Bošnjaci su istinski sačuvali svoju kulturu i tradiciju. Iz naše kulture i tradicije mi muslimani smo u stanju da iz univerzalne perspektive oslovimo i sve druge. Ovdje u Orašju, kroz vrijeme koje je proticalo, dogodilo se to na najljepši način. Ovdje se ostvarila jedna lijepa sinteza. Muslimani koji su se doselili u Orašje, nakon zuluma, etničkog čišćenja, oplemenili su ovu sredinu, razvijali je vremenom zajedno sa svojim komšijama i hvala Bogu da od 1862. godine iz ove sredine više niko nije morao odlaziti na silu, niko nije prognan. Tako je bilo i devedesetih godina. Orašje je jedan svijetao primjer u našoj domovini Bosni i Hercegovini. Zahvalni smo Allahu, dž.š., na tome. Zahvalni smo ljudima koji ovdje žive, muslimanima i katolicima, Bošnjacima i Hrvatima. Zahvalni smo ljudima čistog i bistrog uma koji su predvodili ove narode u tako teškom vremenu. Prije 160 godina ovdje na ovom mjestu je začeta jedna nova civilizacija, uspostavljeni su standardi. Ovaj vrijedni narod ovdje je za nekoliko godina, uz pomoć osmanske administracije, sagradio džamiju. Naše džamije su okosnice našeg duhovnog života i kulture općenito. Čestitamo muslimanima u Orašju 160 godina džamije u ovom gradu. Džamija i harem su središte ovoga grada otkako on postoji i bit će u svojoj povijesnoj ulozi, ako Bog da, i u budućnosti.“⁵

Na kraju prve sesije upriličeno je otvaranje izložbe mladoga lokaknog historičara Marka Matolića, a koja je tematizirala „Orašje na starim razglednicama.“ Na izložbi je bilo prikazano 35 razglednica koje datiraju od 1912. godine do početka 21. stoljeća. Kroz razglednice se moglo pratiti urbanističko razvijanje Orašja, kultura, nošnje, folklor, objekti i druge zanimljivosti za one koji se bave istraživanjem.

Na kraju želimo kazati da je učinjeno mnogo na pripremi ove Konferencije, ma kako se to na kraju činilo. Zahvalani smo svim izlagačima, cijenjenim znanstvenicima, koji su se odazvali našem pozivu i, koji su sa nama s velikim strpljenjem i razumijevanjem usaglašavali nazive referata koje smo imali priliku pratiti. Zahvalani smo i svima onima koji su na bilo koji način, i u bilo kojoj mjeri, doprinijeli održavanju ove Konferencije.

Program Naučno-stručne konferencije:

Prva sesija / Moderator dr. Mustafa Gobeljić

- **Dr. Safet Bandžović**, *Deosmanizacija Smederevskog sandžaka i utočišta muhadžira u Bosanskom ejaletu (1804-1867).*
- **Mr. Amer Maslo**, *Crtice iz vilajetske povijesti Donje i Gornje Azije.*

⁴ Vidi: Muftija Fazlović u Orašju: Bošnjaci su istinski sačuvali svoju kulturu i tradiciju; www.muftijstvotz.ba, 7.12.2022.

⁵ Isto.

- **Dr. Omer Hamzić**, *Odnos između ustaša i zelenog kadra u Posavini krajem 1944. i početkom 1945. godine sa posebnim osvrtom na Orašje.*
- **Mr. Idriz Bešić**, *Migracija muslimana - Bošnjaka u Slavoniju sa akcentom na Gunju i okolinu, sela tzv. Cvelferije, bivša općina Županja.*

Prilog 4. Učesnici Naučno-stručne konferencije.

Druga sesija /Moderator dr. Mensur Husić.

- **Dr. Ramiza Smajić**, *Identitetske označenosti stanovništva Donje Azizije s kraja 19. stoljeća.*
- **Dr. Sead Seljubac**, *Tri stara rukopisa iz Orašja.*
- **Dr. Mustafa Gobeljić**, *Specifični vjerski obredi karakteristični za Orašje i okolinu.*
- **Dr. Mirsad Arnautalić**, *Peta islamska dužnost – Hadž sa osvrtom na oraške hadžije.*

Treća sesija / Moderator Dr. Mirsad Arnautalić.

- **Dr. Izet Šabotić**, *Doprinos Galiba Šljive u rasvjetljavanju prošlosti Orašja i njegove okoline.*
- **Dr. Mensur Husić**, *Iskustvo odnosa prema religijski drugom i drugačijem na području Orašja*
- **Mr. Amir Džinić**, *O nekim formama folkloru muslimana iz Kneževine Srbije u Bos. Posavini*
- **Mr. Dženan Rahmanović**, *Vakufi i vakifi Azizija džamije u Orašju.*